

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1920 kl. 5 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion med förslag till lag
angående rättshjälp åt häktad.*

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Åkerman, Klefbeck, Rogberg, Alexanderson, greve Spens, Edward Larson*, Bergström*, Carl Johansson, Lindley*, Engberg*, Rehn, Leo, Svensson i Betingetorp, Söderberg och Thore.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott¹ hänvisad motion, nr 158, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Tengdahl* hemställt, att riksdagen ville för sin del antaga följande

Förslag

till

Lag

angående rättshjälp åt häktad.

Med upphävande av lagen den 19 juni 1919 angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad förordnas som följer.

1 §.

Äskar någon, som hålles häktad såsom misstänkt för brott, hjälp vid sin talans förberedande och utförande, skall biträde åt honom förordnas. Förordnande, som här avses, innefattar bemyndigande att, så länge den tilltalade hålles häktad, biträda honom i fråga om talan vid domstol, som i förordnandet angives, ävensom vid omedelbar fullföljd från nämnda domstol av samma talan.

Förordnande av biträde meddelas av Kungl. Maj:ts befallningshavande. Finnes vid målets handläggning inför underrätt, att biträde ej förordnats, eller har förordnat biträde ej tillstädeskommit, meddelas dock sådant förordnande av rätten. Ej må den omständigheten, att biträde ej kan av rätten anskaffas, utgöra hinder mot målets handläggning. Innan biträde hörts, må dock icke, mot den häktades bestridande, slutligt utslag meddelas.

Vill den häktade ej såsom biträde använda den, som därtill förordnats, äger han ej påkalla förordnande för annan person, där ej Kungl. Maj:ts befallningshavande eller rätten finner honom hava giltig anledning att icke åtnöjas med den förordnade.

2 §.

Är vid handläggning inför underrätt av mål, däri någon hålles häktad såsom misstänkt för brott, biträde för den häktade ej tillstädes, men finner rätten med hänsyn till bristande förmåga hos den häktade att själv tillvarataga sina intressen biträde erforderligt för målets utredning, äge rätten, ändå att det ej påkallas av den häktade, förordna biträde. Sålunda förordnat biträde må icke avvisas av den häktade, med mindre han själv anskaffar annat biträde, som av rätten godkännes.

3 §.

Till biträde skall förordnas lämplig person, som avlagt för utövande av domareämbete föreskrivna kunskapsprov samt yrkesmässigt utövar advokatverksamhet. Biträdet må vid förordnandet berättigas att i sitt ställe sätta annan, som enligt vad nu är sagt må förordnas till biträde åt häktad.

Möter hinder att till biträde förordna person, som i första stycket avses, eller skulle genom förordnande av sådan person statsverket oskä-

ligen betungas, må till biträde förordnas annan, som prövas lämplig att biträda den häktade.

Har den häktade till biträde föreslagit person, som i första stycket avses, bör avvikelse från förslaget ej ske, såframt ej särskilda skäl därtill äro.

4 §.

Biträde, som förordnats enligt denna lag, åtnjute av allmänna medel efter rättens prövning skäligt arvode för det arbete, han nedlagt å förberedande och utförande av den häktades talan, så ock ersättning för nödvändiga utgifter och tidsspillan. Har å häktningen icke följt handläggning inför domstol, bestämme Kungl. Maj:ts befallningshavande det belopp, som må tillkomma biträdet. Ej må biträdet av den häktade förbehålla sig ytterligare ersättning; har sådant förbehåll skett, vare det utan verkan.

Beslut om ersättning till biträde gånge i verkställighet, ändå att det ej vunnit laga kraft. Skriftligt besked om beslutet skall utan avgift tillhandahållas biträdet.

5 §.

Äskar vid underrätt den häktade, att angående uppgivna omständigheter någon skall inför domstolen höras såsom vittne eller upplysningsvis, åligge det rätten eller dess ordförande föranstalta om, att uppgiven person varder i vederbörlig ordning inkallad i målet. Kostnaden för sådan inkallelse skall gäldas av allmänna medel.

6 §.

I slutliga utslaget pröve domstolen, huruvida kostnader, som enligt 4 och 5 §§ skola gäldas av allmänna medel, skola återgäldas till statsverket av allmän åklagare eller av enskild part. Ej må åklagare eller målsägande därtill förpliktas i annat fall, än då han enligt lag är pliktig gälda den tilltalades rättegångskostnad, ej heller den tilltalade, där han ej varder till ansvar i målet dömd.

Har tilltalad, som dömts till ansvar i målet, däri åtnjutit fri rättegång, må han i slutliga utslaget förpliktas gottgöra statsverket kostnad, som nu sagts, allenast om han förklarats förlustig sagda förmån; efter rättegångens avslutande må återbetalningsskyldighet honom åläggas enligt reglerna i 13 § av lagen om fri rättegång.

7 §.

Vad i 1—5 §§ härovan stadgas om rätt för den, som hålles häktad såsom misstänkt för brott, att erhålla biträde i rättegången samt om ersättning till sådant biträde, skall i tillämpliga delar även gälla, där någon blivit häktad på grund av bestämmelserna i lagen angående lösdrivares behandling den 12 juni 1885.

8 §.

Det åligger den, som förordnat om häktning, så ock domstol eller annan myndighet, inför vilken häktad person inställes till rannsaking eller förhör, att underrätta den häktade om den rätt till hjälp, som honom tillkommer enligt denna lag.

9 §.

Angående biträde åt den som hålles häktad såsom misstänkt för brott, tillhörande krigsdomstols behandling, gälle vad i lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes finnes stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1920.

Beträffande motionärens motivering för sin ifrågavarande hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet.

Vid 1919 års lagtima riksdag framlade Kungl. Maj:t proposition med förslag till lag angående rättegångsbiträde åt häktad. I anledning av denna proposition väcktes inom andra kammaren av herr Strid en motion, nr 347, vari hemställdes dels om viss utvidning av området för ifrågavarande lagstiftning, dels ock om ändringar i åtskilliga andra hänseenden i den kungl. propositionen. På förslag av första lagutskottet beslöt riksdagen dels att antaga det i propositionen framlagda lagförslaget med vissa i motionen föreslagna ändringar, dels ock att, i anslutning till motionens

syfte, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida och i vilken omfattning rätten att erhålla biträde kunde utsträckas att avse även den, som blivit häktad på grund av bestämmelserna i lagen den 12 juni 1885 angående lösdrivares behandling, samt för riksdagen framlägga det förslag, som av detta övervägande kunde föranledas.

Lag om rättegångsbiträde åt häktad har därefter i överensstämmelse med riksdagens beslut utfärdats den 19 juni 1919.

I den nu förevarande motionen framläggas å nyo samtliga de förslag, som av 1919 års lagtima riksdag ej godkändes, varjämte motionären hemställer om sådan ändring i ifrågavarande lag, att densamma skall gälla även för den, som blivit häktad på grund av bestämmelserna i lösdrivarlagen. Vad först angår sistnämnda yrkande, anser utskottet, i likhet med första lagutskottet vid 1919 års lagtima riksdag, att frågan om en sådan utvidgning av rätten att erhålla rättegångsbiträde i sig är beaktansvärd. Men då riksdagen redan behjärtat detta önskemål genom avlåtande av förenämnda skrivelse till Kungl. Maj:t, och då det ej torde behöva befaras, att icke Kungl. Maj:t snarast möjligt skall tillmötesgå riksdagens önskan, synes anledning ej föreligga att omedelbart, utan avvaktande av resultatet av fjolårets skrivelse, skrida till lagändring i ifrågavarande avseende.

Beträffande övriga av motionären framställda yrkanden vill utskottet framhålla det föga lämpliga i och för sig att redan nu vidtaga ändringar i en lag, som trätt i kraft den 1 januari innevarande år, och får utskottet hänvisa till vad utskottet i sådant hänseende yttrat i sitt utlåtande nr 16 i anledning av samme motionärs yrkande om ändringar i lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 mars 1920.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.